

**ВИКОРИСТАННЯ ІКТ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
І ЛІТЕРАТУРИ В КОНТЕКСТІ ПРОЕКТУ «ВІДКРИТИЙ СВІТ»**

У статті розкриваються переваги використання інформаційно-комунікаційних технологій як засобу активізації пізнавальної діяльності школярів у контексті проекту «Відкритий світ» на уроках української мови і літератури.

На початку ХХІ століття Всесвітній саміт Генеральної Асамблеї ООН оголосив про входження людства в нову фазу розвитку – інформаційну.

З кожним роком користувачів мережі Інтернет в Україні стає все більше.

Якщо 5 січня 2011 року кількість інтернет-користувачів у світі сягала 2 мільярдів, то в листопаді 2015 року в домені України .ua (включно з доменами другого, третього і т. д. рівнів) було зареєстровано 556148 імен.

За прогнозами Gemius Ukraine, інтернет-аудиторія в Україні продовжить зростати. При цьому активно зростатиме частка користувачів Інтернету в невеликих містах і селах, а також серед людей старшої вікової категорії.

Побудова інформаційного суспільства в освітній галузі України регулюється Законом України «Про загальну середню освіту», у якому зазначено, що загальна середня освіта – цілеспрямований процес оволодіння систематизованими знаннями про природу, людину, суспільство, культуру та виробництво засобами пізнавальної й практичної діяльності, результатом якого є інтелектуальний, соціальний і фізичний розвиток особистості, що є основою для подальшої освіти і трудової діяльності [1, с. 1].

У Держстандарті базової й повної загальної середньої освіти зазначається, що одним із завдань освітньої галузі в старшій школі є вироблення вмінь орієнтуватися в різноманітній інформації українською та іншими мовами, у світі класичної і масової літератури, користуватися сучасними інформаційними комунікаціями (Інтернетом, системою дистанційного навчання тощо), провадити пошуково-дослідницьку діяльність (знаходити, сприймати, аналізувати, оцінювати, систематизувати, зіставляти різноманітні факти та відомості), застосовувати на практиці здобуті у процесі вивчення мови і літератури знання, набуті вміння та навички [2, с. 4].

Роль застосування ІКТ у навчально-виховному процесі, теорію і досвід, розробки педагогічних програмних засобів та впровадження їх у навчальний процес, принципи та методи комп'ютерно-орієнтованого навчання розглядає багато українських дослідників.

В. Ю. Биков у монографії «Моделі організаційних систем

* © Дзьоба В. М.

НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

відкритої освіти» виклав основи теорії моделювання організаційних систем відкритої освіти, проаналізував особливості їх будови, проектування, реалізації та впровадження [3].

М. І. Жалдак зазначає, що одними із найважливіших гуманітарних проблем є проблеми спілкування, доступу до знань, добору оптимальних варіантів поведінки, управління технічними і соціальними процесами, контролю стану та збереження і захисту навколишнього середовища, соціального благоустрою тощо, саме інформатизація і потужне технічне оснащення суттєво сприяють гуманітаризації освіти і навчального процесу. Винятково важливу роль при цьому відіграють телекомунікаційні системи, системи інформаційного обслуговування, різні довідково-інформаційні системи, системи автоматизованого вироблення і прийняття рішень, системи для моделювання й імітації перебігу різноманітних процесів, системи навчального призначення [4].

С. Г. Литвинова у своїх працях визначає форми та необхідні компоненти використання хмарних технологій учителем, види діяльності, що підтримуються у хмарі, можливості використання цих технологій для організації «віртуального кабінету». Учена дає визначення та принципи побудови такого кабінету, визначає типи документів для використання у ньому, визначає переваги впровадження та основні структурні блоки [5].

Психологічні аспекти використання інформаційних технологій у навчальному процесі досліджені в працях О. В. Малахіної, В. П. Беспалька, В. М. Бондаревської, П. Я. Гальперина та ін., які розглядають педагогічну культуру людини як інтеграцію, синтез природних і набутих особистісних властивостей, що забезпечують високий рівень діяльності вчителя, вихователя, працівника дозвільної сфери – узагалі педагога в широкому сенсі слова.

Аналіз праць цих та інших науковців засвідчив, що в педагогічній науці накопичено певний досвід дослідження проблем підготовки вчителя в умовах інформатизації освіти. Водночас низка аспектів потребує подальшого вивчення, зокрема, недостатньо чітко визначені напрями педагогічної діяльності вчителя, орієнтовані на комп'ютерну підтримку навчального процесу, і не розроблена методика їх практичного наповнення.

Мета статті – розкрити переваги використання інформаційно-комунікаційних технологій в контексті проекту «Відкритий світ» на уроках української мови і літератури як засобу активізації пізнавальної діяльності школярів, визначити форми та методи використання ІКТ учителем української мови і літератури, переваги його впровадження в різні етапи навчального процесу.

«Відкритий світ» – національний проект в Україні, яким передбачено створення інформаційно-комунікаційної освітньої мережі національного рівня шляхом безкоштовного постачання в школи країни сучасного обладнання та створення єдиного

НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

освітнього інтернет-порталу для вчителів, школярів та їхніх батьків. Мета проекту – подолання освітньої нерівності і забезпечення високих освітніх стандартів по всій території України.

У першому півріччі 2013 року проект перейшов у стадію практичної реалізації. У квітні 2013 року у 54-х школах України розпочався перший етап реалізації «Національного проекту «Відкритий світ». Проект реалізовувався в усіх 25 областях України, містах Київ та Севастополь.

У межах першого етапу проекту тестувалось, зокрема, 4 типи учнівського обладнання: нетбук Classmate PC; планшет Apple iPad2, планшет GoClever, планшет ZnuPad. Усього було встановлено 2 160 планшетів та 1080 учнівських нетбуків, 648 потужних комп'ютерів для вчителів, 324 цифрові лабораторії з хімії, біології і фізики, 54 комплекти мережевої інфраструктури та 270 мультимедійних інтерактивних комплексів.

Педагогічному колективу Херсонської загальноосвітньої школи I-II ступенів №14 пощастило стати активним учасником цього проекту. Учні та вчителі закладу в межах проекту отримали сучасне обладнання, яке включає 83 одиниці комп'ютерної техніки, а саме: 5 мультимедійних комплексів, нетбуки та планшети для учнів, ноутбуки для вчителів, лабораторії для кабінетів фізики, хімії, біології.

Третій рік заклад працює над ефективністю впровадження в навчально-виховний процес ІКТ.

Інформатизація істотно вплинула на процес набуття мовленнєвих та комунікативних компетентностей на уроках української мови і літератури. Вона дає змогу інтенсифікувати освітній процес, збільшити швидкість сприйняття, розуміння та глибину засвоєння величезних масивів знань.

Практика довела, що елементи ІКТ можна застосовувати майже на всіх типах уроків як мови, так і літератури. Під час проектування уроків засвоєння нових знань використовуємо різноманітні мультимедійні жанри (залежно від віку учнів): складання проекту, ігрові елементи роботи на мультимедійній дошці, динамічні таблиці. Ці види вправ допомагають учням зрозуміти процес «народження» і функціонування правила: потрібні елементи з'являються і зникають, рухаються, збільшуються, переміщуються; іноді для створення бажаного ефекту застосовується звукове оформлення, анімаційні вставки тощо. Матеріал підбираємо з орієнтацією на асоціативне, образне мислення учнів, що дає змогу швидко запам'ятати та якісно застосувати набуті знання.

На уроках літератури з метою зацікавлення учнів перед ознайомленням з художнім твором дуже ефективним є перегляд буктрейлерів до нього, як створених бібліотеками міста, так і власноруч дітьми. Застосовуємо в роботі перегляди фільмів або їх фрагментів з прочитаними програмовими текстами, наприклад, «Тіні забутих предків» за повістю М. Коцюбинського,

НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

«Наталка Полтавка» за І. Котляревським, «Захар Беркут» за І. Франком та інші. Використовуємо записи телепередач про письменників, твори яких вивчаються у шкільному курсі української літератури, наприклад, про Бориса Олійника, Олеся Гончара, Івана Багряного, Олександра Довженка, Лесю Українку, Михайла Коцюбинського та багатьох інших.

На уроках засвоєння вмінь і навичок широко застосовуємо орфографічні хвилинки, завдання на відповідність. Особливо цікавими стали такі вправи після того, як кожен учень завдяки наявності в школі вільного доступу до Інтернету, може перевірити свої знання за словниковою базою, подивитися, під час роботи з текстами на планшетах, лексичне значення незнайомого слова за тлумачним словником в Інтернеті.

Застосування на уроках узагальнення та систематизації знань під час роботи з нетбуками комп'ютерних тестів і діагностичних комплексів дає змогу за короткий час отримувати об'єктивну картину рівня засвоєння матеріалу, що вивчається, у всіх учнів і своєчасно його скорегувати. При цьому є можливість вибору рівня складності завдання для конкретного учня.

Для учня важливо те, що відразу після виконання тесту (коли ця інформація ще не втратила своєї актуальності) він отримує об'єктивний результат із зазначенням помилок, що неможливо, наприклад, під час усного опитування.

Ефективним є використання ІКТ на уроках розвитку мовлення: учні редагують запропонований текст (цей вид роботи займає мало часу, адже не потрібно переписувати текст), шукають в Інтернеті зразки певних робіт (творів-описів, творів-роздумів, нарисів, есе тощо), аналізують, використовують за зразок у написанні власної роботи. На цьому етапі варто провести розмову про плагіат, про власну гідність, створити ситуацію успіху, щоб дитина повірила у власні сили.

Підготовці та проведенню уроків сприяє пакет Microsoft-Office, який включає в себе, окрім відомого всім текстового процесора Word, ще й систему баз даних Access і електронні презентації PowerPoint. З досвіду роботи зазначимо, що система баз даних передбачає велику підготовчу роботу з підготовки до уроку, але в результаті можна отримати ефективну й універсальну систему навчання та перевірки знань. Електронні презентації дають можливість учителю за мінімальної підготовки й незначних витрат часу підготувати наочність до уроку. Уроки, створені за допомогою PowerPoint, видовищні й ефективні в роботі з інформацією.

Активним помічником учителя стає персональний блог, на якому розміщуємо презентації, буклети, плакати, фото, відео, аудіо, тести, опорні конспекти, електронні таблиці, міні-підручники, які вимагають опрацювання або обов'язкового виконання учням, наприклад, завдання для підготовки до контрольних робіт, зрізів знань, ЗНО тощо.

Позитивні аспектами впровадження учительських блогів

НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

є доступ до інформативних даних будь-де і будь-коли, доступність і прозорість діяльності учня, швидкість інформування учня і його батьків, збір та зберігання усіх даних в одному місці, середовище для обміну досвідом і навчання учнів, прозорість діяльності вчителя, організація спільної роботи, участі в проєктах тощо.

Застосування блогів в освіті надають низку переваг у діяльності вчителя: учитель має доступ до своїх матеріалів і документів будь-де і будь-коли; під час роботи з планшетами та ноутбуками з'являється можливість використання тестових завдань, файлів безпосередньо з Інтернету, без додаткового завантаження; можливість формувати траєкторії розвитку кожного учня з предметів «українська мова», «українська література»; принципово нові можливості для організації досліджень, проєктної діяльності та адаптації навчального матеріалу до реального життя; принципово нові можливості передачі знань: он-лайн уроки, вебінари, інтегровані практичні заняття, он-лайн комунікація з учнями інших шкіл міста.

Професійна діяльність не обмежується лише уроками, власні педагогічні ідеї реалізуємо також у позаурочній роботі. Це дає змогу формувати ключові та предметні компетентності учнів, розвивати їхні творчі здібності. Важливу роль у цій роботі також відіграє використання ІКТ (створення творчих робіт через Інтернет-ресурси).

Результативність роботи простежується в тому, що учні:

- охоче виконують творчі, презентаційні роботи;
 - успішно опановують навчальні програми відповідно до вимог Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти;
 - самостійно використовують Інтернет-ресурси.
- ікт:
- водночас існують недоліки та труднощі в застосуванні ікт:
 - у вчителів недостатньо часу для підготовки до уроку, на якому використовуються комп'ютер;
 - недостатня комп'ютерна грамотність учителя;
 - у робочому графіку вчителів не відведено час для дослідження можливостей Інтернету;
 - при недостатній мотивації до роботи учні часто відволікаються на ігри;
 - існує ймовірність, що, захопившись застосуванням ІКТ на уроках, учитель перейде від розвивального навчання до навчання за наочно-ілюстративним методом.

Під час роботи в комп'ютерному класі необхідно добре знати і чітко виконувати гігієнічні вимоги до роботи на комп'ютері.

Загальновідомо, що організм дитини, який постійно перебуває у стані росту і розвитку, дуже чутливий до впливу будь-яких чинників навколишнього середовища, зокрема й шкільного.

НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

Уведення до навчального процесу такого технічного засобу, як персональний комп'ютер, потребує комплексної гігієнічної і психолого-педагогічної оцінки в аспекті можливого негативного впливу на здоров'я учнів під час їхньої роботи в кабінетах комп'ютерної техніки.

Використання ІКТ у навчально-виховному процесі в контексті проекту «Відкритий світ» доводить, що комп'ютер, – не тільки потужне джерело інформації, а й дієвий засіб активізації пізнавальної діяльності, розвитку творчого, інтелектуального потенціалу школярів, вільний простір для спілкування, широке поле для розвитку вмінь науково-дослідницької діяльності, а отже – результативний засіб формування компетентної особистості, громадянина сучасного інформаційного суспільства.

Література:

1. Закон України «Про загальну середню освіту» [Електронний ресурс] – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/laws/show/651-14.
2. Про затвердження Типових навчальних планів загальноосвітніх навчальних закладів II ступеня: наказ М-ва освіти і науки, молоді та спорту України від 03.04.2012 р. N 409 // Інформаційний збірник та коментарі Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України. – 2012. – № 11-12. – С. 3-14.
3. Держстандарт базової і повної загальної середньої освіти [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://old.mon.gov.ua/ua/often-requested/state-standards/>
4. Биков В.Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: монографія / В. Ю. Биков. – К.: Атіка, 2008. – 684 с.
5. Жалдак М. І. Система підготовки вчителя до використання інформаційно-комунікаційних технологій в навчальному процесі // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 2: комп'ютерно-орієнтовані системи навчання: Зб. наук. праць – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – N11(18) – С. 3-16.
6. Литвинова С. Г. Віртуальний клас учителя// Управління школою. – 2011. – №10 – 12. – С. 7-51.
7. Малихіна О. Особистісно орієнтована модель навчання та її аксіологічна сутність / О. Малахіна // Рідна школа – № 10. – 2002. – С. 13-15.

*Зібіньова С. О., Амеліна О. О.**

ВИХОВАННЯ ГРОМАДСЬКО-АКТИВНИХ ГІМНАЗИСТІВ ЧЕРЕЗ ДІЯЛЬНІСТЬ ДИТЯЧОЇ Й МОЛОДІЖНОЇ ОРГАНІЗАЦІЙ В КАХОВСЬКОМУ НВК

У статті висвітлено формування активної громадянської позиції членів дитячих і молодіжних організацій в ході суспільно-корисної діяльності.

У сучасній Україні відбуваються важливі історичні перетворення, що вимагають від молодого людини усвідомлення власного значення в житті суспільства й відповідальних вчинків. Залу-

* © Зібіньова С. О., Амеліна О. О.